

Жарко ЂУРОВИЋ*

*Поштовани Предсједнице ЦАНУ,
Уважени академици
Цијењени учесници научној скупи,*

Свака прослава јубилеја једног књижевног ствараоца представља прворазредни догађај за институцију којој слављеник припада и слушалачку публику која се са његовим ликом и дјелом сусреће. Септембра ове године академику Јанку Ђоновићу навршила се стота годишњица рођења, незаобилазан датум за подсјећање на вријеме које га је изњедрило и којем је подарило бројне изазове: тежак и частан живот, изузетну виталност и еруптивни таленат, срчану борбеност, високу етичност и истински хуманизам.

Ђоновић је још од цетињских гимназијских дана па све до своје смрти остао досљедан својим високим идеалима прије револуције, кроз НОБ и послије рата. Драмаи своје личне егзистенције заједно с његовим ратним друговима посветио је мемоаре, дневнике, путописе и дневничке записе. Темом овог реферата жељели смо да дамо свој прилог пјесништву овог лирског „барда” и обратимо пажњу на неке, мање познате лирске структуре овог аутора, које су остале у сјенци његових антологијских пјесама: *Црнци и Црнојорци*, *Црмници пог јесен*, *Морача*, *Планину ми дај-ише*, *Сиврах од заборава* и многих других...

Такође се овом приликом жели иницирати предлог Одбору за књижевност ЦАНУ, да у оквиру својих могућности и надлежности под кровом ове високе институције, угледају свјетлост дана Сабрана дјела Јанка Ђоновића, чиме би се допринијело новом сагледавању стваралачког опуса овог аутора.

Отварајући овај скуп, желим да изнесем неколико опаски које се у оваквим приликама чине. Желимо да освијетлимо из научног угла књи-

* Академик Жарко Ђуровић, редовни члан ЦАНУ

жевно стваралаштво Јанка Ђоновића. Повод за то је стогодишњица од његовог рођења. А и да није тога, Ђоновићево дјело заслужује да буде повод озбиљне критичке пажње.

Знамо да минуло вријеме има карактер накнадне провјере и тумачења, поготово ако се ради о значајној књижевној личности и његовом дјелу. Нама је дужност да у њему тражимо нове дубине и значења, дакако кроз призму естетске мјере и објективног суда. Кад је ријеч о овом писцу морамо најприје мислити на поезију која је стожерна одредница Ђоновићевог стваралаштва, не занемарујући при том ни друге двије важне књижевне врсте – прозу и путопис.

Црногорски писци који су рођени у првој деценији минулог вијека, Бањевић-Зоговић-Ђоновић својим стваралачким бићем били су, добрим дијелом, окренути социјалној тематици. Разлоге за то треба тражити у припадности левици која је у раздобљу између два свјетска рата заговарала потребу свесрдног ангажмана у његовању литературе друштвене профилације. Једино је Бањевић покушао избјећи ту замку, баштинећи и мотиве друкчијих врста – космолошких и оних које одликује дубока субјекатска црта.

Ђоновић је писац са великом унутрашњом енергијом, коју је требало срећније користити као креативни медиј. Са више рафинмана у изразу и визији. Као рецимо Зоговић који је пјеснички доживљај богатио дубоким слојевима маште и склада. Тиме се не потиरे Ђоновићев дар. Да је у поезији спровео већу кристализацију стиха, чистио га од сувишних наплава ријечи, постигао би много више. Можда су његова нападна природа и нестрпљивост томе доста кумовали. Отупјели су код њега осјећаји веће избирљивости и мјере.

Ђоновићеве пјесме везане за црногорски простор, вриједношћу се издвајају од осталих. Не треба заборавити да интима формира поетски свијет. Дијаграмира његову дубинску оптику и значење. Многе његове пјесме стекле су такву захтјевност. Дужну хвале. Можемо слободно рећи да је пишчево дјело снажно урасло у биће црногорске литературе, што ће и овај Скуп истаћи.

Моје је да вам пожелим добродошлицу и угодност под овим кровом који до литературе много држи. То се да запазити по бројним скуповима које смо посљедњих година посветили тумачењу дјела најугледнијих црногорских писаца – Лалића, Ђуровића, Ратковића, Бањевића, Зоговића и сада Ђоновића.